Festival Incontri in Terra di Siena

Muziek onder de cipressen van Toscane

Tijdens het festival *Incontri in Terra di Siena* zijn op de achtergrond de geluiden uit de natuur te horen. Het is alsof de vogels vreugdevol instemmen met de kamermuziek die klinkt.

TEKST: AUKELIEN VAN HOYTEMA, FOTO'S: PAUL FLANAGAN

Landen op het vliegveld bij Rome is iedere keer weer een heerlijke ervaring. Uit het raampje even een glimp op te vangen van de kleur van Romeinse huizen, hier en daar een pijnboom, dat is al een feest. En wanneer de vliegtuigdeur open gaat en ik me mag koesteren in zon en warme lucht, vergeet ik zelfs dat het hier slechts om het vliegveld gaat. De reis per auto naar Toscane is iets om me echt op te verheugen en ik doe dat onder leiding van Mirjam van der Schoot, die me langs dat door velen beminde, schitterende landschap brengt naar mijn hotel in de buurt van Siena. Een lange oprijlaan met cipressen voert ons naar *Locanda dell'Amorosa*, een renaissance-gehucht compleet met kerk, smaakvol omgevormd tot hotel. Daar logeer ik en daar wordt over een paar dagen een concert gegeven, dat onderdeel is van het festival *Incontri in Terra di Siena*. Daarover later meer.

Het loopt tegen middernacht, maar de kok is bereid me nog een paar overheerlijke lamskotelletjes te serveren van het soort dat alleen de Italiaanse keuken kan voortbrengen. Uit het raam van mijn kamer kijk ik nog even naar de heldere sterrenhemel en bereid me dan voor op het gesprek dat ik de volgende morgen heb met Nabeel

Abboud-Ashkar, violist en mede-oprichter van de *Polyphony Foundation* en de *Polyphony Education* in Israël. Zijn broer, de pianist Saleem Abboud-Ashkar zal tijdens het openingsconcert drie Beethoven-sonates ten gehore brengen. Daarna speelt een zeer jeugdig strijkkwartet, bestaande uit twee Arabische en twee Joodse Israëli's. Dat concert wordt gehouden op de binnenplaats van landgoed *La Foce*.

Landgoed La Foce

Antonio Origo, een Italiaanse markies uit Florence, kocht *La Foce* in 1924. Hij en zijn in Groot-Brittanië geboren vrouw, de schrijfster en biografe Iris Origo, wijdden hun leven aan het tot bloei brengen van het landgoed, en tevens van de omgeving die is bevolkt met arme boeren die een uitzichtloos bestaan leidden. Gedurende de Tweede Wereldoorlog verborgen en verzorgden zij geëvacueerde kinderen en ontsnapte krijgsgevangenen. Iris schreef daar een prachtig boek over: *Oorlog in Val d'Orcia*.

Dankzij het echtpaar kwam niet alleen de omgeving tot bloei, maar ook de beroemde tuinen van *La Foce*, ontworpen door de bekende Engelse tuinarchitect Cecil Pinsent. De terrassen van de tuin gaan geleidelijk over in het landschap. Dichtbij het huis liggen ze in een geometrische orde, die geleidelijk wilder wordt om zich vervolgens te vermengen met de omgeving.

Antonio en Iris kregen twee dochters. Eén van hen, Benedetta, huwde de Argentijnse violist Alberto Lysy, de eerste en enige leerling van Yehudi Menuhin. Benedetta en hun zoon Antonio Lysy stichtten in 1989 het muziekfestival ter ere van de stichters van *La Foce*, haar ouders en zijn grootouders.

De volgende ochtend komt Mirjam me al vroeg ophalen voor een – wederom niet te versmaden – tochtje naar het oude stadje Montepulciano. Daar zal het jonge Israëlische kwartet repeteren en kan Nabeel Abboud-Ashkar me alles vertellen over Polyphony. Het is even een klim, maar ten slotte komen de strijkkwartetklanken ons tegemoet en word ik voorgesteld aan Nabeel. ›

Southbank Sinfonia o.l.v. Simon Over met klarinettist Jordi Juan-Perez

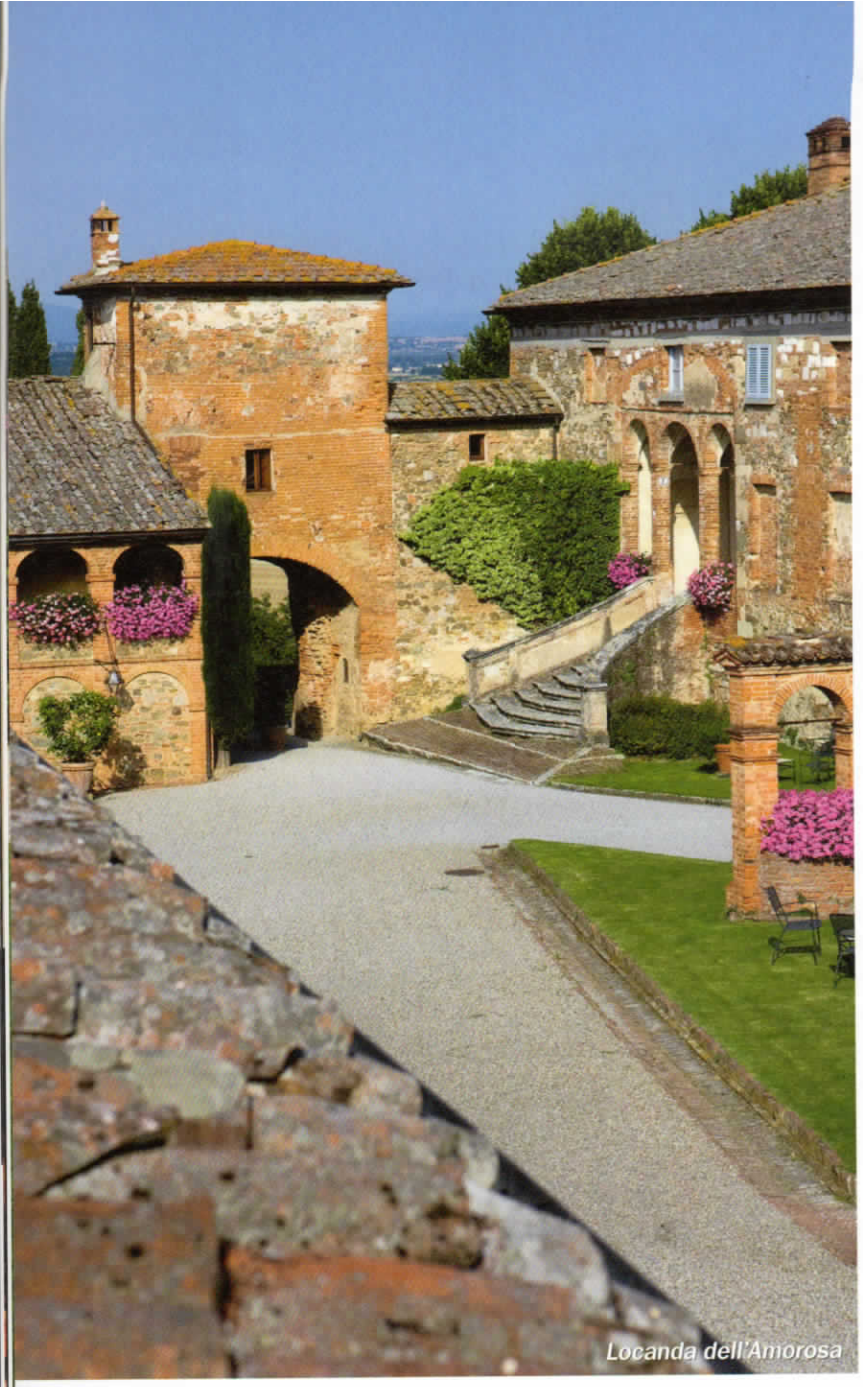

Locanda dell'Amorosa

Klassieke muziek in Arabisch dorp

Nabeel en zijn oudere broer Saleem zijn geboren in Nazareth. De inwoners zijn Arabieren, deels christelijk, deels moslim, maar tegenwoordig is het een moderne niet-religieuze stad. De ouders van de broers speelden geen instrument, maar waren gepassioneerde klassieke-muziekliefhebbers, wat zeer ongebruikelijk was in hun gemeenschap. Zij stonden er op dat hun zoons ermee werden opgevoed en een instrument zouden bespelen. Het werd piano en viool, maar om les te krijgen moesten ze naar Tel Aviv of Jeruzalem. Het was voor de ouders een behoorlijke inspanning, die ritten naar de muziekles. Soms begaf de auto het zelfs onderweg. Saleem, de pianist, was gefocust op zijn instrument en studeerde hard. Nabeel wat minder, maar die studeerde daarnaast ook nog natuurkunde in Tel Aviv. Naar die combinatie van muziek en natuurkunde vraag ik Nabeel, die overigens niet ongebruikelijk is. Denk maar aan Albert Einstein. Nabeel: 'Er is een gemeenschappelijke logica. Beide disciplines bevatten zoveel componenten die je je eigen moet maken om het grote geheel te kunnen overzien. andere overeenkomstige eigenschap is ook het gevoelsmatige we Bij natuurkunde moet je dat cultiveren. In het begin kan dat soms misleidend zijn, maar wanneer je de theorie goed kent, kun je de intuïtieve kennis aanpassen aan de echte logica. Dat geldt ook v muziek. Toen ik jong was, wist ik zeker hoe een bepaalde muzikal frase moest klinken, maar wanneer je genoeg hebt geleerd over h monie en veel hebt geluisterd naar diverse uitvoeringen dan weet dat je oorspronkelijke gevoel niet toereikend was.'

Broer Saleem is met veel success het pianistenvak in gegaan. Hoe zijn carrière gelopen? Saleem: 'Ik speelde in het West-Eastern Diva Orchestra, het orkest dat werd opgericht door Daniel Barenboim (Argentijns-Israëlisch) en Edward Said (Amerikaans-Palestijns), dat bestaat uit jonge Israëlische en Arabische musici. We speelden over de hele wereld. Het opende voor mij vele deuren en ik kon me met een enorme vaart ontwikkelen. Ik ben blij dat onze *Polyphony Foundation* nu hetzelfde doet voor veel studenten.

> *'Muziek is van g opvoedkundige waarde. Je kunt moeiteloos va houden'*

Onze jonge Arabische kinderen hoeven niet meer naar Tel Aviv of Je lem om op niveau les te krijgen. Ze krijgen les in Nazareth en later k nen ze verder studeren aan de beste conservatoria in de wereld. En is een nieuwe realiteit voor de Arabische gemeenschap in Israël.'

Muziek verbroedert

Arabische en Joodse jonge musici die samen een orkest vormen. H doet me denken aan dat prachtige olijfbomenproject waarbij vrouwe beide gemeenschappen in Galilea met elkaar olijfbomen schilderen elkaar zo via de kunst leren kennen. Onlangs maakten deze vrouwe samen een rondreis langs verschillende steden in Europa, waaronde ook Nederlandse steden.

Nabeel Abboud-Ashkar heeft in dat verband natuurlijk ook een hele over muziek te vertellen: 'Klassieke muziek is internationaal. Het is vant voor verschillende culturen en voor een verscheidenheid aan m sen. Je kunt het beschouwen als de hoogste vorm van kunst vanwe de complexiteit en het diepe intellect erachter. Tegelijkertijd kun je teloos van klassieke muziek houden. Muziek werkt verbindend en is grote opvoedkundige waarde. Maar de creativiteit moet altijd worde gevoed door discipline. Om bijvoorbeeld viool te leren spelen moet een sterke wil hebben, duizend keer proberen het goed te doen. Ha nie in de klassieke muziek is ook psychologisch belangrijk en de sa hang die verschillende stemmen kunnen creëren: polyphonie.'

Nabeel Abboud-Ashkar, u bent de drijvende kracht achter d Polyphony Foundation, het veelomvattende instituut dat u oprichtte. Waaruit bestaat dat instituut?

'Er zijn vier verschillende elementen die elkaar aanvullen. We zijn b nen met muziekprogramma's op de basisscholen, eerst op de Arab

en daarna op de Joodse scholen. Er worden daar concerten gegeven met een uitgebreide toelichting; een geweldige ervaring voor de kinderen. In samenwerking met het Levinsky College of Education maken we lesmateriaal en trainen we leraren. Ten slotte gaan alle leerlingen naar de concertzaal, waar een professioneel orkest speelt. We zijn begonnen met 500 leerlingen, inmiddels hebben we er 10.000. Ouders zien hoe belangrijk het is en tegenwoordig worden we ook ondersteund door de minister van Onderwijs en door de Europese Unie. Er is een Polyphony Fonds opgericht in New York en we hebben een groot aantal particuliere sponsoren. We willen overigens dat jonge musici niet alleen optreden, maar dat ze een voorbeeldfunctie vervullen en andere kinderen aanzetten tot het maken van muziek. Het Polyphony Orkest is begonnen met kinderen van 6 à 7 jaar, maar inmiddels hebben die de leeftijd van twintig jaar bereikt.'

Het kwartet dat 's avonds zal spelen in *La Foce* komt voort uit Polyphony en bestaat dan ook uit een gemengd gezelschap. Jeries Saleh is de 2e violist. Hij is pas 16 jaar en heeft les van Nabeel Abboud-Ashkar zelf. Zijn ouders bespeelden allebei de Arabische oed, maar hij wilde beslist viool spelen. Cellist Mahdi Saadi uit Nazareth speelt in het orkest van Barenboim en studeert nu in Berlijn aan diens net opgerichte Barenboim-Said academie. Filosofie is daar een verplicht vak. Altvioliste Ella Bukszpan is 19 jaar en komt uit de buurt van Tel Aviv. Eerste violist Tal First werd verliefd op de vioolklank toen hij op school een violist hoorde spelen. Nabeel bracht hen bij elkaar.
Het concert vindt plaats op de sprookjesachtige binnenplaats van *La Foce*. In het schemerlicht vult die zich met een internationaal publiek. Pianist Saleem Abboud-Ashkar speelt maar liefst drie Beethovensonates en daarna *Pianokwintet op. 57* van Sjostakovitsj met het jonge strijkkwartet. Ze spelen ook nog een werk van de Amerikaan Mohammed Fairouz en laten daarmee een eigentijds geluid horen.

Symfonieorkest onder de zon

De volgende dag spreek ik Antonio Lysy, de artistiek directeur van festival *Incontri in Terra di Siena*. Maar eerst voert Mirjam me mee naar wijngaard Carpineto. We beklimmen een toren om de uitgestrekte wijngaarden te kunnen overzien. Schitterend gelegen in het Toscaanse landschap hebben we ook zicht op de gebouwen waar de wijn wordt gemaakt. In Italië kan men niet anders dan met schoonheid bouwen.
Ondertussen wordt op de binnenplaats van mijn hotel, *Locanda dell'Amorosa* bij het dorpje Sinalunga, een podium gebouwd waarop 's avonds het symfonieorkest plaats zal nemen. Voor de pianosolist wordt een vleugel aangevoerd en dat gebeurt allemaal in de brandende zon. Tegen een uur of vier begint de repetitie. De helft van het orkest, de Southbank Sinfonia uit Londen, zit nog in de zon. Vier vrijwilligers houden een doek omhoog om schaduw te creëren. Ze houden dat knap lang vol. Ondertussen hebben de familieleden van de orkestleden zich met hun kinderen op het gazon gevleid om te luisteren naar de repetitie onder leiding van dirigent Simon Over.
Als pianist Alessio Bax het *Vijfde Concert* van Beethoven repeteert, speelt hij eveneens achter het zonnedoek.
Na de repetitie krijg ik Antonio Lysy te spreken. Hij is gedeeltelijk opgegroeid op *La Foce*. Lysy: 'Als kind had ik er geen idee van dat deze plaats zoveel charme en mogelijkheden bood. Later nam ik een keer mijn cello mee naar de binnenplaats van *La Foce* en speelde een stukje Bach. De akoestiek was perfect. Mijn vader, de violist, richtte een ›

De tuinen van La Foce

Antonio Lysy (cello) en Pepe Romero (gitaar)

Het Polyphony Youth Ensemble met Saleem Ashkar

aantal festivals op en ik mocht vaak mee. Heel inspirerend voor mij als muziekstudent, maar ook later toen ik inmiddels leraar en uitvoerend musicus was. Op een gegeven moment probeerde ik meer mensen te trekken naar *La Foce*, dat eigenlijk een privélandgoed was. In die tijd floreerde het helemaal niet. Boeren verlieten de streek, er was depressie, de communisten hadden het voor het zeggen en mijn grootouders waren toen al heel oud. Mijn moeder organiseerde in een naburig *palazzo* een concert voor mij. Na het concert vroegen we het publiek wat ze van een kamermuziekfestival dachten op deze plek. Ze waren enthousiast en besloten te helpen. Mijn grootmoeder leefde nog toen we die plannen maakten. Helaas heeft ze het eerste festival in 1989 net niet meer meegemaakt. Dit jaar is al de 28e keer dat het plaatsvindt. Ik heb vijftien jaar de programmering gedaan.'

Wat is de hoofdgedachte achter het festival?

Antonio Lysy: 'Musici kunnen zich hier terugtrekken om met elkaar te spelen. Dat wilden ze altijd al, maar ze krijgen nooit de gelegenheid omdat ze altijd ergens anders in de wereld moeten spelen. Dat moet iemand dus voor ze organiseren, die *Incontri*, die ontmoetingen. Ze brengen hun families mee en genieten van het heerlijke Toscaanse eten. We kunnen ze niet veel betalen, maar ze kunnen repertoire spelen waar elders de mogelijkheden niet voorhanden zijn. We gebruiken locaties in de omgeving. Vanavond is dat *Locanda dell'Amorosa*. Eigenaar Carlo Citterio is één van de mede-oprichters van het festival.
We boffen ook met de andere programmeurs van het festival, de pianisten Pascal Rogé en Kathryn Stott. De laatste is nog een oude kennis uit de tijd dat ik op de Yehudi Menuhin School studeerde toen ik tien jaar oud was. Een paar jaar geleden heb ik me ingezet om verschillende jeugdmuziekgroepen bij elkaar te brengen. Polyphony was er en een groep van de Menuhin Academy i Zwitserland en ook een groep van de Universiteit van Californië, waar ik professor ben. Er waren ook jonge kinderen en iedereen speelde samen onder leiding van Maxim Vengerov Het was één groot feest!'

Een festival zonder de beperkende grenzen van de genres?

Antonio Lysy: 'Al enige tijd geleden zijn we begonnen met jazz. We hadden hier Dianne Reeves. We denken zo vaak in categorieën, bijvoorbeeld met eten. Je houdt van Indiaas of Thais. Het gaat altijd maar over één categorie, maar muziek strekt zich uit over zoveel genres en er zit zoveel klassieke muziek in jazz. Als je jazz programmeert, heb je natuurlijk ineens een heel ander publiek. Ik probeer die barrières te doorbreken. We hebben ook *folk music*, een zanger die vaak optreedt met een barokorkest. Het zijn juist de barokmusici die open staan voor andere stijlen. Dit seizoen is er een *swingdance orchestra* uit Berlijn. Het publiek kan er bij dansen en tot slot een duik nemen in de splinternieuwe zwembaden van de net geopende *Chianciano Terme* hier in de buurt.'
Ondertussen is ook in *Locanda dell'Amorosa* het publiek binnen gestroomd. Er is geen plaats onbezet. De klarinettist van het orkest, Jordi Juan-Perez, soleert in klarinetvariaties van Rossini. Dan vullen Mendelssohn en Beethoven de zwoele lucht op de nachtelijke binnenplaats van het renaissance-gehucht: een Toscaans muzikaal sprookje.
De volgende ochtend neem ik met moeite afscheid. Mirjam pikt me op en laat me tijdens het autoritje naar het vliegveld nog even genieten van het zonovergoten landschap.

Incontri in Terra di Siena vindt plaats van 29 juli t/m 5 augustus 2017 met optredens van pianisten Alessio Bax en Lucille Chung, het Escher String Quartet, violist Henning Kraggerud, altviolist Lawrence Power, cellisten Antonio Lysy and Paul Watkins, hoornist Radovan Vlatkovic, jazzpianist Dan Tepfer en ster-violist Joshua Bell. Meer informatie: www.itslafoce.org

Tickets (25 euro) inclusief 'Beyond Music'-events zoals aperitief, wijnproeverij of een rondleiding door de tuin van La Foce of door één van de omringende dorpen. Reserveren is aanbevolen. Dit kan telefonisch via +39 0578 63316 of mail naar info@itslafoce.org